

מה לקח קרח, ומה הלקח

בעברית של ימינו זו שגיאה כשאין הטעמה בין הנושא לנשוא. ("ויקח" ביחיד ואז בלשון רבים). אבל בתורה ובנביא זה חוקי, לא תמיש יש התאמה בין הפועל לשם. לפעמים יש הסבר לדבר, הוצים להדגיש דברים. בכל מקרה זו לא שגיאה.

"ויקח קרח... ודתן ואבירן... ואון בן פלט" - מה הם לקחו? הפסוק הזה הוא חסר! הוא חסר מושא. מה הם לקחו? הרמב"ן באמת אומר ש"ויקח" הוא חסר משמעות. כשכתוב בתורה "ויקח וילך" למשל, אין הכוונה שישב לפני כן. צריך להיות כתוב רק "וילך". ויקח הוא פועל עזר, שבא להראות חשיבות או נחרצות בפעולה. בכל מקרה המילה מיותרת. ודאי לא מדובר שקודם ישב האדם. לכן מסביר הרמב"ן שויקח קרח אין הכוונה דוקא שלקח משהו. כדוגמתו "ויקח אבשלום ויצב וכו'".

ניתן להציע פירוש אחר על פי תרגום אונקלוס. לתרגום יש שני תרגומים למושג "ויקח": "ויקח אברהם את עצי העולה" - ונסיב אברהם. "כתתת כסף השדה קח ממני" - סיב מני. "ויקח האיש נזם זהב" - ונסיב גברא. ולעומת זאת "ויקח תרח את אברהם בנו" - ודבר, "קח נא את בנך" - ודבר. מתי אונקלוס מדבר בנסב, ומתי בדבר? כשמדובר בלקיחה בידיים הוא מתרגם ונסב. אבל כשאדם לא לוקח משהו בידיים ("ויקח את הצאן") הוא מתרגם ודבר. הלקיחה הזאת היא בדברים, לא במעשים. בלקיחת דברים בידיים התרגום הוא נסיב, אבל בלקיחת דברים שלא בידיים התרגום הוא ודבר - לקיחה בדברים. (באברהם והאיל הוא באמת לקח אותו, לכן כתוב "נסיב"). למילה דבר יש משמעות מיוחדת. בימי הביניים היה דומם צומח חי מדבר, רבדים בריאה. האדם נקרא מדבר, כי האדם נברא "עפר מן האדמה... ויהי האדם לנפש חיה" - מתרגם אונקלוס "לרוח ממללא". זו דרגת האדם. האדם בכח הדיבור מניע אנשים אחרים! אדם יכול לבקש מאחר, לשכנע אותו, בכח הדיבור. לכן המדבר נקרא דבר. ה' אומר על יהושע שהוא דבר - מנהיג! "ידבר עמים תחתנו" - מדביר, משתלט! חומרי הדברה זה השתלטות, נגזר מאותו מושג. אם כן כשהקיחה היא בפה, הוא כותב ודבר.

את "ויקח קרח" אפשר להסביר בשני האופנים! גם ונסיב וגם ודבר. רש"י אומר שקרח החליט לחלוק על דברי משה, ולקח טלית שכולה תכלת כדי ללעוג למשה. [הוא מביא טלית שכולה תכלת - לא צריך פתיל תכלת. הרעיון הוא שכולם קדושים! כל הטלית יכולה להיות תכלת, לא צריך שיהיה פתיל מובדל שרק הוא תכלת, "כולם קדושים..."] לפי זה יש שמפרשים ש"ויקח קרח" מוסב על הטלית, ונסיב - הוא לקח בידיים את הטלית. רש"י ממשיך ואומר שהוא כינס 250 ראשי סנהדראות - הוא "דבר", לקחם בדברים. אם מדובר בטליתות הכוונה לנסיב, ואם מדובר על ראשי הסנהדראות אז הוא דבר. אם כן ישנן שלוש אופציות למילה ויקח, או מילה סתמית, או קיחה ממש, או קיחה בדברים.

אבל אצלנו אונקלוס כותב פירוש רביעי למילה ויקח! זה פירוש יחידאי שלא מופיע בשום מקום אחר, בניגוד לשני האחרים שמופיעים עשרות פעמים! (יש יוצאי דופן, "ויקח אברהם את האיל" שלקח בידיים, "כי יקח איש אשה" וכו').

אונקלוס מסביר כאן "ואיתפליג קרח". מה הוא לקח? מה משמעות ואיתפליג? שלושת הפירושים האחרים לגיטימיים כאמור, אבל אונקלוס בוחר לפרש באופן מיוחד ושונה את המילה "ויקח". אז מה לקח קרח?

רש"י עונה: "לקח את עצמו לצד אחד".

זאת הכוונה ואיתפליג (רש"י ממשיך בפירוש אחר, אבל זה משמש לענייננו).

כתוב "ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי" - למה יעקב לא נזכר? כי הוא מבקש "בקהלם אל תחת כבודי" - למה הוא מבקש?
 יותר מזה, למה לוי בן נזכר? למה לו פחות מפריע להיזכר במחלוקת הזאת מאשר ליעקב?
 שבט לוי זה שבט של תורה, רוחניות, הם לא עבדו במצרים כי הם היו שבט לוי קדוש!
 אנחנו חושבים עליהם כמשרתי ה', אבל הם זכו בזה אחרי שלא חטאו בעגל בגלל קדושתם.
 מה עשה את שבט לוי קדוש? האחדות! "עתה ילונוני אישי", אחדות! בניגוד ל"שמע אלוקים כי שנאה אני" של שמעון, וכן בראובן. "עתה יאהבני אישי" משום ש"וירא ה' כי שנאה לאה"! בלוי יש את המיוחדות של האחדות. אז למה הוא נזכר?
 גם יצהר וגם קהת לא רוצים להיזכר עם קרח. מה מיוחד בישראל? למה לא כתוב יצחק, אברהם, תרח? כנראה שיש משהו מיוחד בישראל, שהוא לא יכול לסבול את זה!
 ללוי כנראה באמת לא כל כך אכפת, ליצהר גם לא, אבל ליעקב זה יהרג ואל יעבור!
 למה?

אז אם כן, מה התרגום המיוחד של ואיתפליג שמופיע באונקלוס? ולמה דוקא יעקב לא יכול לסבול להיזכר עם קרח?
 אנחנו עוסקים כאן במנהיגות. זאת כל הפרשה, על כך קרח מתעצבן. הוא טוען ש"כולם קדושים", כולם היו במעמד הר סיני, יצאו ממצרים.
 האם קרח צודק? האם כל העדה כולם קדושים? מבחינה מסוימת כן. אבל מבחינה אחרת לא.
 כל העם "ממלכת כהנים וגוי קדוש", אבל יש כהנים, לויים. יש גויים וישראל, חיות ואדם. לכל אחד יש את הסגולה שלו ואת התפקיד שלו.
 אין דמוקרטיה ביהדות. יש יהודים וגויים. "עם סגולה" חד משמעית, אין שוויון!
 גם בטבע אין שוויון. לא כולם נולדים עם אותם נתונים. אין שוויון.
 אז מה כן השוויון?
 בתיאורן אחד ישנה הצגה על מלך וקבצן. המלך לובש בגדי מלך, יושב על כיסא המלך, כולם משתחוים לו.
 הקבצן המסכן, לבוש קרעים, רעב עייף ומסכן, מוכה ועצוב.
 המבקרים אחרי סוף ההצגה נותנים ציונים, המלך מקבל 7 והקבצן 10.
 המלך מתעצבן על הציון שלו ומתרעם על המפיק.
 המפיק צוחק עליו, ומסביר לו שהוא לא באמת מלך, הוא רק מלך בהצגה! והקבצן רק קבצן בהצגה.
 הדרך שבה הוא שיחק את המלך היתה 7, והדרך שבה הקבצן שיחק את תפקידו הוא 10!
 יש מפיק - הקב"ה, והוא נותן לכל אחד את התפקיד שלו ואת התנאים לממש את התפקיד שלו, כמו המלך והקבצן בהצגה. כך ה' נותן לכל אחד את התפקיד שלו בעולם הזה, והוא מקבל מנת משכל, יופי ובריאות לפי התפקיד שלו. השוויון הוא לא בנתוני הפתיחה של התפקיד, אלא בכמה אדם משחק את התפקיד שלו!
 זה שאדם אחד הוא מלך זה לא אומר שום דבר. השאלה היא כמה טוב הוא עושה את ההצגה - את השליחות שלו!
 "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים" - נתוני הפתיחה הם בידי ה', אבל אנחנו בוחרים איך לפעול איתם.
 "גדול ממזר ת"ח מכהן גדול עם הארץ" - אם אי אפשר לפדות אלא אחד משניהם, פודים את הממזר! כי הוא משחק את התפקיד שלו בעולם יותר טוב מהכהן הגדול. להיות כהן גדול או ממזר זה חלק מהליהוק שה' נתן לאדם, אבל אם להיות ת"ח או עם הארץ זו הבחירה של כל אדם!
 לכן גדול קבצן שקיבל 10 יותר ממלך שקיבל 7 או משר שקיבל 9 בציונים של ההצגה. זה לא משנה מה התפקיד, אלא איך משחקים אותו. זו הדמוקרטיה בעולם.

חזרה לעניין.

מנהיגות היא הנקודה שקרח מתלונן עליה.

מנהיג בעמ"י צריך שתי תכונות סותרות, שהוא חייב לאזן באישיות שלו:

בצבא, בכל קורס פיקודי הדבר הראשון שמדגישים הוא "דיסטנס". לא יתכן שמפקד יהיה חבר של החיילים שלו. הוא מוסר את נפשו עליהם, אבל הם לא יכולים להיות חברים.

"שום תשים עליך מלך" - שתהא אימתו עליך! כי מלך במשפט יעמיד ארץ. יש פה דיסטנס, ריחוק.

מורה גם אוהב את התלמידים שלו, אבל מורה הוא איש של סמכות! מייעצים למורים מתחילים שלא יודעים מה לעשות, דבר ראשון להגיד לתלמיד כלשהו עשות משהו, כדי שהתלמידים יראו שמישהו נותן פה פקודות! זה דבר פשוט, שמנהיג צריך דיסטנס.

אבל יחד עם זה, מנהיג אמיתי לא יכול להשתרר. הגמרא אומרת "שררה אני נותן לכם? עבדות אני נותן לכם!".

רבן גמליאל ורבי יהושע נסעו בספינה שלושה ימים, וההפלגה מתמשכת יותר מדי. לכולם נגמר האוכל חוץ מלרבי יהושע.

רבי יהושע לשאלת רבן גמליאל אומר שהוא אכן ידע שהם יתעכבו, כי אחת לשבעים שנה עולה כוכב ומטעה את הספינים!

(הוא לא סיפר לרבן גמליאל כי כנראה הוא היה בטוח שגם הוא יודע).

עוד אומר לו רבי יהושע, שישנם שני תלמידי חכמים ביבשה שיודעים לשער כמה טיפות יש בים! אז כשהגיע ר"ג לחוף הוא קרא לאותם ת"ח, והם לא הסכימו לבוא.

אז אמר ר"ג את המשפט לעיל.

כשה' אומר למשה שהוא צריך למות, הוא מוכן! אבל יש לו בקשה אחת.

הוא רק מבקש "פקד אלוקים איש" - שיהיה אחריו מנהיג טוב, שהדברים לא יהפכו לתוהו אחרי שהוא יעזוב (בניגוד לרבים אחרים שכשעזבו תפקיד שררה רצו שיתגעגעו אליהם מרוב שרע, שירגישו את החיסרון שלהם). משה מבקש שהמנהיג יהיה איש "אשר יצא לפניו ואשר יבוא לפניהם" - שיהיה איתם, בניגוד למנהיגי הגויים שיושבים בטירותיהם ושולחים את החיילים לקרב לבד. מנהיג יהודי מנצל את המנהיגות לפעול למען העם, לא לנצל את העם. בלועזית קוראים לקצין "אופיסר", מלשון office, משרד. המפקדים שלהם יושבים במשרד הממוזג שלהם, בזמן שהחיילים מזיעים בחוץ.

עשו פעם מחקר כמה מבין הנופלים במלחמות הם קצינים. אחוז הקצינים מבין הנופלים אצל אומות העולם היה חמש עשרה, אבל בצה"ל הוא היה ארבעים וחמש! פי שלושה! למה? כי בצה"ל המפקד רץ ראשון לאש וקורא אחרי!

גם מבחינה כלכלית - בפרשת השבוע, אומר משה לקב"ה "לא חמור אחד מהם נשאתי". רש"י מפרש שאפילו כשמשה הלך ממדין למצרים, הוא לא לקח חמור מעמ"י בשביל המסע להציל אותם. הוא עשה הכל מעצמו! לא היה לו תשלום נסיעות. זו לא קטנוניות, זו מנהיגות! מנהיג לא מנצל את הציבור, אלא נותן לו! אם כן, במנהיג יש מצד אחד גבורה, דין, אבל מצד שני יש חסד, יש נתינה אין סופית.

מה היחס שלנו לגויים?

מצד אחד "אור לגויים", מצד שני "שלא עשנו כהם וגורלנו ככל המונם"!

ואז בחלק השני, "יכירו וידעו כל יושבי תבל כי לך תרכע כל ברך, תישבע כל לשון"...?

זה המנהיג. צריך מצד אחד דיסטנס, אבל בסופו של דבר צריך גם להיות אוהב ומסור.

מנהיג טוב צריך שילוב של גבורה ורחמים - כמו בבריאת העולם, שה' שיתף דין ורחמים.

יעקב הוא האיש שמשלב דין ורחמים, חסד וגבורה - אמת! א' ת', אותיות הקצה, והאות האמצעית מ' (עם מנצפ"ך, שהן חלק מהאותיות...). [זו כלליות כזאת, שלמות של האיזון הנכון בין הדברים].

שקר זה שקר כי הוא הכל בצד אחד של המפה. האמת כוללת את הכל, התחלה אמצע וסוף. (שקר כל אותיותיו בסוף הא"ב, בצד שמאל...).

קרח לקח רק צד אחד! "לקח עצמו לצד אחד", לחשוב שמנהיג זה רק שררה! "כי תשתרר עלינו גם השתרר". הוא שכח את החסד!

הוא מתקנא בשררה, הוא מתפלג ונוטה עצמו לצד אחד, ולכן יעקב לא יכול להיות שם!

המציאות של יעקב כולה שילוב, חסד וגבורה, דין ורחמים! זה עקרוני אצלו, זו התכונה שלו, השילוב הזה.

לכן אונקלוס מתרגם כאן בפירוש חדש את המילה "ויקח". קרח שכח את ה"ימין מקרבת", ולקח לעצמו רק את ה"שמאל דוחה". לכן דוקא יעקב לא יכול להיות מוזכר בשמו - זה לא אמת, זה חסר את האיזון הנכון של המנהיג.

(למה לא נמשכה מלכותו של שאול? כי הוא מחל על כבודו! מלך חייב להיות בעל שררה.

יש דברים שרוב לא יכול למחול עליהם. אם לוקחים רק את הצד הזה, זו שררה שלילית, אבל ההבנה שהמנהיג גם מוסר את נפשו, היא השלמות, היא האמת!

ליעקב, בגלל השלמות שבמידה שלו, לא היו בנים שסרו מדרך ה', בניגוד לאברהם ויצחק...)

השיחה נערכה לפישטחיות הבנתו של העורך,
וכל טעות או חסרון יש לתלות בעורך בלבד.